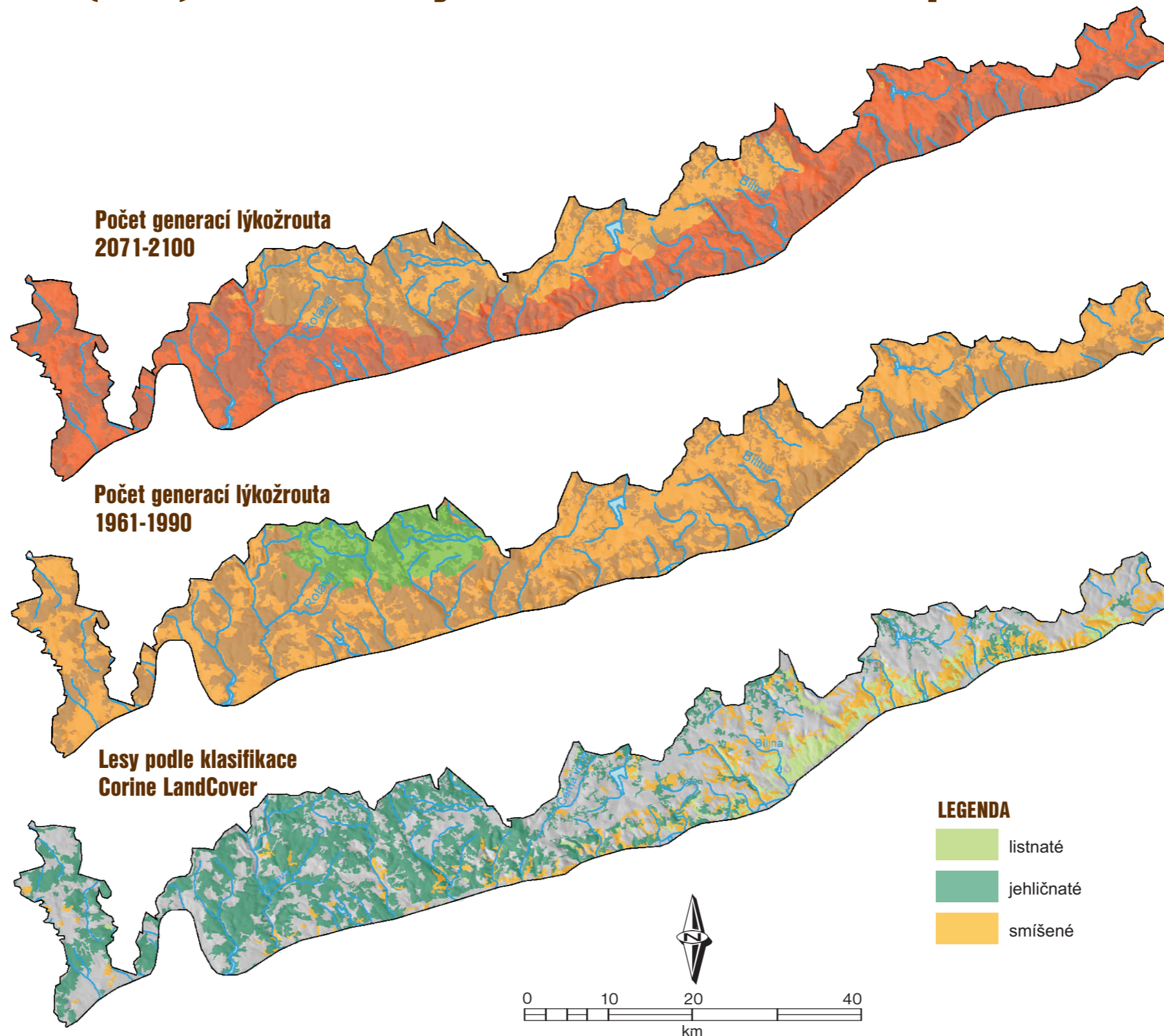
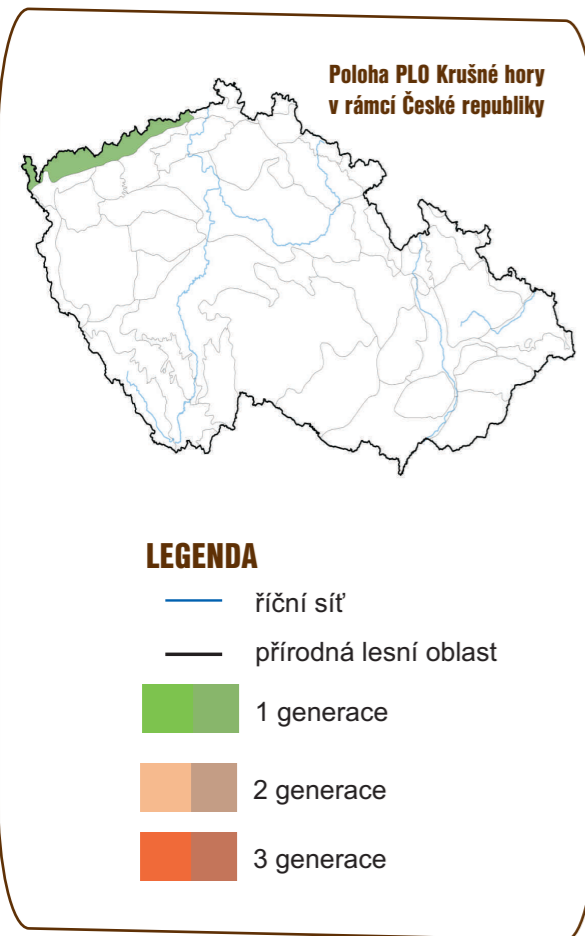

Očekávaná změna počtu generací lýkožrouta smrkového (*Ips typographus*) v přírodní lesní oblasti (PLO) Krušné hory v období 2071–2100 oproti období 1961–1990

Autoři: T. HLÁSNÝ, J. HOLUŠA, M. TURČÁNI

POUŽITÝ SCÉNÁŘ ZMĚNY KLIMATU

Použitý scénář změny klimatu byl vytvořen pomocí globálního klimatického modelu (GCM) ARPEGE Climat V4 (Déqué 2007) v experimentu realizovaném v CNRM/Météo-France. Z důvodu hrubého prostorového rozlišení těchto dat (~50 km ve Střední Evropě) byl použit regionální klimatický model (RCM) ALADIN-Climat/CZ (FARDA a kol. 2010), jehož pomocí byly výstupy GCM přeškálovány na jemnější prostorové rozlišení (tzv. downscaling). Informace o budoucím vývoji emisí skleníkových plynů byly převzaty z emisního scénáře IPCC A1B. Tento scénář reprezentuje střední variantu nárůstu koncentrací skleníkových plynů.

PLO KRUŠNÉ HORY

Celková rozloha PLO Krušné hory 176 450 ha. Pro celou oblast jsou charakteristické náhorní plošiny s nadmořskou výškou 700 – 1 000 m n. m. Nejvyšším vrcholem je Klínovec (1 243 m n. m.). Roční úhrn srážek činí 600–1 200 mm a teploty průměrně 4–7 °C. Les zaujímá rozlohu asi 115 km². V oblasti se vyskytuje 3.-8. vegetační stupeň, s převahou stupně 5., 6. a 7. (jedlobukový, smrko-bukový, bukovo-smrkový) a jejich kyselých společenstev, svěžích smrkových bučin, jedlových bučin, podmáčených a rašelinných smrčín na plošinách. Na nich jsou rozsáhlá vrchoviště, vyskytují se rašeliniště s křovitou blatkou a břízou zakrslou. Přírodní dřevinná skladba pozůstává ze 42,6% smrku, 33,9% buku, 18,6% jedle, 1,4% dubu, 0,8% kosodřeviny a břízy. V příměsi se vyskytují jasan, javor, olše, jeřáb, lípa a borovice. V současné dřevinné skladbě dominuje smrk (47,6%), borovice (10%), bříza (15%), buk (10%), modřín (4,8%), kosodřevina (2,4%), olše (1,5%), javor (1,2%) a ostatní dřeviny (6,9%). Velkým problémem Krušných hor je chřadnutí lesů v důsledku působení negativních vlivů imisí a lesních škůdců zejména kůrovců (*Ips typographus* a *Pityogenes chalcographus*), ploskohřbetek (*Cephalcia* spp.), klikoroha borového (*Hylobius abietis*), bekyně mnišky (*Lymantria monacha*) a obaleče modřínového (*Zeiraphera diniana*).

MODEL PRO VÝPOČET ZMĚNY POČTU GENERACÍ

Analýza vývoje lýkožrouta smrkového byla založena na modelu PHENIPS – Komplexním fenologickém modelu lýkožrouta smrkového *Ips typographus* (Baier a kol. 2007). V rámci tohoto modelu určuje maximální denní teplota vzduchu den nástupu napadení a průměrná teplota kůry určuje rychlost vývoje jednotlivých vývojových stadií. Začátek napadení hostitelské dřeviny na jaře je určován na základě teplotního limitu 16,5 °C pro letovou aktivitu a sumou teplot nad tuto hranici 140 stupňodní (degree-days) kumulovaných od 1. března. Vývoj potomstva je ukončený po dosažení 557 stupňodní nad prahovou hodnotu 8,3 °C. K ukončení reprodukční aktivity lýkožrouta dojde při dosažení délky slunečního svitu 14,5 hodiny. Průměrná teplota kůry je určena regresí průměrné denní teploty vzduchu a sluneční radiace. Na vývojové stadium vajíčka připadá 12 % celkové délky vývoje dospělého jedince, 35 % připadá na stadium larvy a 13 % na stadium kukly.

Tato mapa byla vytvořena v rámci Specifického výzkumu na ČZU FLD KOLM a v rámci projektu NAZV QH91097 „Vyhodnocení dopadů globálních klimatických změn na rozšíření a voltinismus *Ips typographus* (L.) (Col.: Curculionidae, Scolytinae) ve smrkových porostech České republiky jako východisko pro jejich trvale udržitelný management“ (www.climips.cz).

Česká zemědělská univerzita v Praze – Fakulta lesnická a dřevařská, Praha, 2011

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE DAT

Déqué, M. 2007: Frequency of precipitation and temperature extremes over France in an anthropogenic scenario: model results and statistical correction according to observed values. *Global and Planetary Change* 57: 1626

Farda, A., Déqué, M., Somot, S., Horányi, A., Spiridonov, V., Tóth, H. 2010: Model ALADIN as a Regional Climate Model for Central and Eastern Europe. *Studia Geophysica et Geodaetica* 54: 313-332

Hlásný, T., Holuša, J., Štěpánek, P., Turčáni, M., Polčák, N. 2011: Expected impacts of climate change on forests: Czech Republic as case study. *Journal of Forest Science*, 57, 10: 422-431

Klimatická data v referenčním i budoucích časových obdobích byla zpracována v rámci projektu 6RP EU CECILIA na pracovišti ČHMÚ

Mapa lesa je odvozena ze satelitní klasifikace Corine LandCover 2000, EEA 2000

Geomorfologické celky byly převzaty z práce: Demek, J., Mackovčín, P. 2006: Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny, AOPK ČR

<http://www.mezistryomy.cz/cz/les/prirodni-lesni-oblasti/krusne-hory>

Části PLO (varianta A) a části jehličnatých porostů PLO (varianta B) s klimatickými podmínkami umožňujícími vývoj *n*-generací lýkožrouta smrkového. Jsou uvedeny % z celkové rozlohy PLO (A) nebo jehličnatých porostů v PLO (B).

	1 generace		2 generace		3 generace	
Varianta	A	B	A	B	A	B
1961–1990	10	17	90	83	–	–
2021–2050	3	4	96	96	1	–
2071–2100	–	–	31	41	69	59